

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Ladislava Górasza v právnej veci žalobcu **J. F.**, bývajúceho v N., ul. B. č. X., zastúpeného JUDr. J. K., advokátom, Advokátska kancelária K., K.č. X., B.B., proti žalovanému **Slovenská republika – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, Župné námestie č. 13, Bratislava, **o zaplatenie 1 431 111,73 Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp.zn. 19 C 70/2005, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Banskej Bystrici z 9. decembra 2005 č.k. 19 C 70/2005-77 a rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. apríla 2006 sp.zn. 15 Co 65/06, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. apríla 2006 sp.zn. 15 Co 65/06 a rozsudok Okresného súdu v Banskej Bystrici z 9. decembra 2005 č.k. 19 C 70/2005-77 vo výroku o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť istinu vo výške 1 431 111,73 Sk spolu so 6 % úrokom z omeškania zo sumy 485 715 Sk od 26.5.2005 až do zaplatenia, ako aj čo do výroku o náhrade trov konania, **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 9. decembra 2005 č.k. 19 C 70/2005-77 vyhovel žalobe žalobcu o náhradu škody spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu a jeho nesprávnym úradným postupom podľa zákona č. 58/1969 Zb. a zaviazal žalovaného zaplatiť

žalobcovi 1 431 111,73 Sk so 6 % úrokom z omeškania zo sumy 485 715 Sk od 26.5.2005 až do zaplattenia. Vo zvyšnej časti konanie zastavil. Žalovanému uložil zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 94 010 Sk na účet jeho právneho zástupcu. V odôvodnení uviedol, že nevydanie alebo oneskorené vydanie rozhodnutia Okresným súdom v Banskej Bystrici vo veci vedenej pod sp.zn. 20 Cb 197/95 (čo konštatoval i Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze zo dňa 15. decembra 1999 č. II ÚS 83/99 o porušení práva žalobcu na prerokovanie tejto veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), možno označiť za nesprávny úradný postup v zmysle § 18 zákona č. 58/1969 Zb. Za škodu ako majetkovú ujmu považoval sumy priznané žalobcovi rozsudkom súdu vo veci 20 Cb 197/95 a to istinu 485 715 Sk, kapitalizovanú čiastku úrokov k 23.11.2005 vo výške 851 630,67 Sk, trovy prvostupňového konania vo výške 71 880 Sk a trovy odvolacieho konania 21 970 Sk. Túto pohľadávku a jej príslušenstvo si žalobca nemohol uspokojiť v exekúcii, lebo v čase, keď mu bola priznaná v konaní, v ktorom došlo k neodôvodneným priet'ahom, už dlžník nedisponoval žiadnym majetkom. V tom videl prvostupňový súd aj príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom súdu v konaní o priznaní pohľadávky a majetkovou ujmu žalobcu, ako aj základ pre zodpovednosť v zmysle zákona č. 58/1969 Zb.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 26. apríla 2006 sp.zn. 15 Co 65/06 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej časti potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania 37 575 Sk na účet jeho právneho zástupcu. Vo svojom rozhodnutí sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že postup súdu v konaní 20 Cb 197/95 možno podriaďiť pod pojem nesprávny úradný postup. Uviedol, že na námietky žalovaného ohľadom fiktívnej škody, ktoré uplatnil až na pojednávaní pred odvolacím súdom, nemohol prihliadať, nakoľko tieto uplatnil dovolať až po uplynutí lehoty na odvolanie.

Tento rozsudok krajského súdu na podnet žalovaného napadol mimoriadnym dovolaním generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol jeho zrušenie, spolu s rozsudkom súdu prvého stupňa a vrátenie veci Okresnému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie. Namietal, že konajúce súdy sa neriadili ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom a Občianskeho zákonníka. Na podklade žalôb na náhradu škody z titulu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh

štátnych orgánov nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia (§ 18 ods. 1 zák.č. 58/1969 Zb.) možno poskytovať ochranu za predpokladu súčasného splnenia troch podmienok : 1/ nesprávny úradný postup, 2/ vznik škody a 3/ príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody. V zmysle výkladu tohto ustanovenia podaného v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2003 sp.zn. 3 Cdo 134/03, ktoré bolo publikované pod č. Rc 89/2004 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, konanie súdu, v ktorom došlo k priet'ahom spôsobeným súdom v takom rozsahu, že bolo porušené právo žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, zabezpečené v čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky, je možné kvalifikovať ako nesprávny úradný postup. Súčasne toto rozhodnutie založilo výkladovú prax pojmu škody vo forme majetkovej ujmy pre daný typ zodpovednostného vzťahu, ako zníženie hodnoty pohľadávky veriteľa, ktoré nastalo v časovej a vecnej súvislosti so zmarením možnosti uspokojenia jeho pohľadávky, ak k zmareniu predaja a poklesu hodnoty jeho pohľadávky došlo v dôsledku nesprávneho úradného postupu (v dotknutej veci v konaní o výkon rozhodnutia predajom dlžníkovej nehnuteľnosti). Pritom vznik škody možno konštatovať až vtedy, ak v súvislosti s nesprávnym úradným postupom sa právo veriteľa vyplývajúce z pohľadávky proti dlžníkovi stalo nevymožiteľným a je pritom vylúčené, že by ho bolo možné uspokojiť inak. V predmetnej veci nebolo náležite preukázané, že žalobcovi v dôsledku priet'ahov vo veci vedenej na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp.zn. 20 Cb 197/95 vznikla škoda v tomto zmysle, že súdy žalobcovi poskytli formálne právnu ochranu vydaním rozsudku v jeho prospech a súčasne vydaním rozhodnutia v čase, keď už žalovaný nebol majetkovo spôsobilý uspokojiť priznanú pohľadávku, došlo k úplnej strate hodnoty tejto pohľadávky. Žalobca svoje skutkové tvrdenie o zániku reálnej hodnoty pohľadávky opieral o vyjadrenie súdneho exekútora zo 7.9.2003 vo veci žalobcovho návrhu na začatie exekúcie proti povinnému Ing. J..J. o tom, že tento povinný podľa vedomostí súdneho exekútora z iných exekučných konaní nemá majetok, z ktorého by v exekúcii mohla byť pohľadávka žalobcu uspokojená a ďalej o skutočnosť, že toto exekučné konanie bolo zastavené. Z tohto tvrdenia nebolo možné vyvodit' skutkové závery o vzniku škody žalobcu vo forme úplného znehodnotenia jemu priznanej pohľadávky. Súdny exekútor vo svojej správe uvádzal, že povinný vlastní nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom inej exekúcie, čo bez ďalšieho zisťovania, nevylučovalo možnosť žalobcovej účasti na rozvrhu výťažku získaného predajom nehnuteľností, a jeho prípadné aspoň čiastočné uspokojenie. Súdy sa v prejednávanej veci nevysporiadali s povahou procesného rozhodnutia exekučného súdu o zastavení exekučného konania, ktoré bolo vydané na základe žalobcovho návrhu ako

oprávneného, označeného ako návrh na zastavenie exekúcie, keď exekučný súd rešpektoval dispozičné oprávnenia oprávneného s predmetom exekučného konania v štádiu, keď ešte nedošlo ani k povereniu súdneho exekútora uskutočnením exekúcie. Rozhodnutie exekučného súdu nemohlo byť podkladom pre skutkový záver, že v exekúcii uplatňovaná pohľadávka žalobcu je nevyožiteľná pre nedostatok majetku povinného, čo by mohlo predstavovať zánik jej reálnej hodnoty. Pred odvolacím súdom žalovaný poukázal výslovne na nedostatok dôkazov o vzniku škody žalobcovi a jej výšky, čo odvolací súd považoval za neprípustné rozšírenie odvolacích dôvodov a touto otázkou sa nezaoberal. Išlo pritom o nepriliehavý právny záver, lebo išlo o tvrdenie žalovaného ohľadne predpokladov na uplatnenie zodpovednosti štátu poukázaním na ďalšiu podmienku vzniku zodpovednostnej povinnosti, vyplývajúcej z hmotného práva, teda iba upresnenie argumentácie. Rozhodnutia súdov sú preto postihnuté inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nakoľko súdy za základ svojho rozhodnutia považovali skutočnosti, ktoré zo zisteného skutkového stavu nevyplývali a tiež ich rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení, lebo hmotné právo neaplikovali na zistený skutkový stav.

Žalobca nepovažoval mimoriadne dovolanie za dôvodné a navrhol ho zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Poukázal na vecnú správnosť napadnutých rozhodnutí s ktorými sa stotožnil. Mal za to, že súdy sa riadne vysporiadali s otázkou zodpovednosti za škodu, s tým, kto a v akej výške za ňu zodpovedá. Poukázal na nečinnosť žalovaného v konaní, ktorý namietal len tú právnu skutočnosť, že prieťahy v súdnom konaní nemožno považovať za nesprávny úradný postup a iné dôvody v zákonnej lehote neuplatnil.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že na podanie tohto opravného prostriedku boli splnené podmienky požadované ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho i prvostupňového súdu a dospel k záveru, že tieto rozhodnutia treba zrušiť.

Z ustanovenia § 27 ods. 2 zák.č. 514/2003 Z.z. z 28. októbra 2003 o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2004, a ktorým bol zrušený zák.č. 58/1969 Zb. vyplýva, že zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona

a za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sa spravuje doterajšími predpismi.

Doterajšími predpismi je predovšetkým zák.č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom.

Podľa § 1 ods. 1, ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedal za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní, v trestnom konaní (pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste) vydal štátny orgán.

Podľa § 18 ods. 1 zák.č. 58/1969 Zb. štát zodpovedal za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia.

Tejto zodpovednosti sa nemohol zbaviť. Ide teda o objektívnu zodpovednosť, ktorá predpokladá súčasne splnenie troch podmienok : 1/ nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup, 2/ vznik škody a 3/ príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom a vznikom škody. Zodpovednosť štátu za nezákonný alebo nesprávny postup výkonu štátnej moci, ktorý mal za následok škodu, je občianskoprávny vzťah. Zákon č. 58/1969 Zb. bol vo vzťahu k Občianskemu zákonníku zákonom špeciálnym, preto pokiaľ tento špeciálny zákon neobsahoval sám vlastnú úpravu, právne vzťahy sa riadili Občianskym zákonníkom (§ 20 zákona č. 58/1969 Zb.).

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa hradí skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Pod pojmom škody treba rozumieť ujmu, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, a ktorá je objektívne vyjadriteľná peniazmi. Skutočná škoda je zmenšenie majetku poškodeného oproti stavu pred škodnou udalosťou. Ušlý zisk je v podstate ušlým majetkovým prospechom a spočíva v nenastalom zväčšení (rozmnožení) majetku poškodeného, ktoré by bolo možné dôvodne očakávať s ohľadom na pravidelný beh vecí, nebyť škodnej udalosti. Poškodený je povinný vznik škody preukázať, v súdnom konaní ho preto zaťažuje dôkazné bremeno o tom, že škoda vznikla. Až po preukázaní vzniku škody a existencie nesprávneho úradného postupu môže byť skúmaná otázka príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma zákonnými podmienkami.

Súdy oboch nižších stupňov k veci takto neprístupovali. V konaní je zatiaľ nesporná iba prvá podmienka, a to že postupom súdov v konaní sp.zn. 20 Cb 197/95, v ktorom boli konštatované prietahy, bolo porušené právo žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Takéto konanie je možné kvalifikovať ako nesprávny úradný postup (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3 Cdo 134/03).

Druhú podmienku, teda vznik škody, ale najmä jej rozsah pre určenie výšky, súdy neskúmali. Súd prvého stupňa iba skonštatoval, že škoda pozostáva z priznanej istiny v sume 485 715 Sk a z kapitalizovaného úroku vyčísleného žalobcom ku dňu 23.11.2005 na sumu 851 630, 67 Sk, z trov prvostupňového konania vo výške 71 880,20 Sk a trov právneho zastúpenia v odvolacom konaní vo výške 21 970 Sk. Vo svojom rozsudku uviedol, že žalobca túto škodu preukázal s odôvodnením, že k nej došlo v príčinnej súvislosti s tým, že pre nesprávny úradný postup si nemohol súdom priznanú pohľadávku včas uspokojiť z majetku povinného. Dospel bez ďalšieho k záveru, vzhľadom k správe súdneho exekútora Mgr. P. K. zo dňa 7.9.2003, že povinný disponoval v rokoch 1995 až 2002 dostatočným majetkom na uspokojenie pohľadávky žalobcu. Avšak v roku 2003 majetok povinného už túto možnosť neposkytoval. Rozhodnutie súdu prvého stupňa je preto neodôvodnené a v dôsledku toho nepreskúmateľné. Toto pochybenie neodstránil ani odvolací súd, keďže sa rozsahom škody vôbec nezaoberal.

Tu treba uviesť, že jeho právny záver o neprípustne rozšírených dôvodoch odvolania s poukazom na § 205 ods. 3 O.s.p. nie je vecne správny. Hoci § 205 ods. 3 O.s.p. umožňuje odvolateľovi rozšíriť "rozsah", v akom sa rozhodnutie napáda a "dôvody" odvolania len do uplynutia lehoty na odvolanie, nie je možné prijať takýto záver v danej veci. Už z konštrukcie podmienok, ktoré musia byť preukázané pre záver o zodpovednosti za škodu, t.j. nesprávny úradný postup, vznik škody a príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody, je zrejmé, že tieto musia súdy skúmať vo vzájomnej súvislosti, nakoľko sa nejedná o samostatne uplatnené nároky, o ktorých by súd rozhodoval samostatnými výrokmi, ale o jeden nárok, ktorý si uplatnil žalobca titulom zodpovednosti za škodu. Preto nie je možné považovať "údajný" nedostatok dôvodov ohľadom vzniku škody (vrátane jej rozsahu), za neprípustné rozšírenie dôvodov odvolania po uplynutí zákonnej lehoty na podanie odvolania. Žalovaný tak vo svojom písomnom odvolaní, ako aj na odvolacom pojednávaní, namietal výšku škody, jej fiktívny rozmer a v tomto smere aj nedostatok odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa. Odvolací súd sa námietkami ohľadom rozsahu škody,

uvedenými v odvolaní, nezaoberal. V dôsledku toho je potom záver odvolacieho súdu o tom, že boli splnené podmienky na priznanie nároku na náhradu škody v žalovanej výške predčasný.

Vznik škody, vrátane jej rozsahu, nemá spravidla iba jednu príčinu, treba rozlišovať medzi príčinami hlavnými a príčinami vedľajšími. Ide o reťazec príčin, ktorý začína nezákonným úradným postupom, pokračuje následne vyvolanými príčinami, ktoré spôsobia škodu. Reálna (majetková) hodnota pohľadávky, ktorá bola priznaná vykonateľným súdnym rozhodnutím, nezávisí len od samotnej sumy, ale od celého súboru okolností, vplývajúcich na možnosť uspokojiť vymáhanú pohľadávku, v neposlednom rade od solventnosti dlžníka a možnosti uspokojenia pohľadávky z jeho majetku.

Inú majetkovú hodnotu má súdom priznané peňažné plnenie, ktoré veriteľ môže pri výkone rozhodnutia bez problémov uplatňovať voči "bonitnému" dlžníkovi, a inú hodnotu, ak dlžník v čase realizácie výkonu majetok buď nemá alebo síce má, ale je nepatrný alebo nemôže byť postihnutý pri výkone rozhodnutia. Bude preto potrebné ozrejmiť najmä v čom konkrétne škoda spočíva, ako k nej došlo, z akých dôvodov nebola vymáhaná v exekučnom konaní. V tomto smere jediný dôkaz a to správa súdneho exekútora Mgr. P. K. zo dňa 7.9.2003, v ktorej konštatuje stav majetku povinného Ing. J. J., nemôže byť dostatočným dôkazom pre záver o nevykonalnosti pohľadávky (jej časti), pretože dosiaľ nebola dostatočne zistená a vyhodnotená miera reálnej úspešnosti žalobcu vo vykonávacom konaní. Dôvodným je preto záver dovolateľa, že súdy za základ svojho rozhodnutia považovali skutočnosti, ktoré zo zisteného skutkového stavu nevyplývali.

Z uvedeného vyplýva, že konanie je v prvom rade postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm.b/ O.s.p.). Uvedená vada je tak závažná, že sama osebe je dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho i prvostupňového súdu (§ 243b ods. 1, 2 s použitím § 243i ods. 2 O.s.p.). Vzhľadom na predčasnosť svojich záverov rozhodnutia oboch nižších súdov spočívajú aj na nesprávnom právom posúdení.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm.b/, c/, keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonnom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. februára 2008

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :